

Et byggavfalls-blikk på de siste 30 år og litt veien videre..

Eirik Wærner
Byggavfallskonferansen 2026

Slik var “avfallshåndteringen” for 25 år siden:

- Byggavfall (usortert) ble ansett som “rene masser”
- Ble brukt til oppfyllingsformål av ravinedaler mm
- Omfattende brenning på byggeplass
- Ulovlige fyllplasser

Egentlig begynte historien på tidlig 1990-tall

- Oslo kommune forsøkte å få kontroll over ulovlig dumping
- I Sørkedalen var det en banditt som tok imot hundretusenvis av tonn med jord, stein og avfall
- Kommunen søkte SFT om delegert myndighet til kontroll av næringsavfall
- De innførte **krav om avfallsplan og miljøkartleggingsrapport** som skulle godkjennes av kommunen før IG
- I 2004 kom en “frivillig forskrift” – de største kommunene innført den, men oppfølgingen var dårlig

1999

- Miljøverndepartementet, Kommunaldepartementet, SFT og Statens bygningstekniske etat hadde møter om hvordan de skulle styre BA-avfallet
- Norges Miljøvernforbund, ved Kurt Oddekalv og Eirik Wærner, kom opp med ideen “Nasjonal handlingsplan for bygg- og anleggsavfall”. De la fram ideen for BNL, som sa “YESS”.

NYHETER

Oddekalv miljøkriger for byggenæringen

Byggenæringen er ram i utgangspunktet, men den kan bli bestrøket pappeker Kurt Oddekalv overfor (f.v.) BNL-direktor Sverre A. Larsen, Arne Skjold som leder i styregruppe for prosjektet, Oddekalv og engasjert i TELFO-direktør Odd M. Trender og leder for Økobygg, Sverre Tiltnes. (Foto: Dag Solberg)

Byggenæringen aller seg med miljøkriger Kurt Oddekalv. Norges Miljøvernforbund med den kjente bergenseren i spissen, skal hjelpe byggenæringen til å få orden på det store bygge- og anleggsavfallet.

Bygge- og anleggsavfallet er beregnet til 1,2 millioner

til prosjektet som Byggenæringens to store landsforeninger, BNL (Byggenæringens Landsforening) og TELFO (Teknisk Entreprenørers Landsforening) har satt i gang og som de nå engasjerer Miljøvernforbundet i.

Kompetanse avgjørende

Kurt Oddekalv og Norges Miljøvernforbund er valgt som samarbeidspartner for sitt engasjement og sin kompetanseskyld, understreker

biat, men det dreier seg vel helst om å sette ting på spissen, sa Sverre A. Larsen.

Vi har vurdert samarbeidspartneren og sjekket de profesjonelle referansene som alle gir ham gode skussmål for arbeidet han har gjort. Han er en spennende person som det nok blir mer morsomt å jobbe sammen med enn mange andre, sa Trender, mens Økobygg-leder Sverre Tiltnes loyde til at Miljøvernforbundet nå besitter den beste kompetansen til dette

Rask framrykning
Prosjektet han leder skal i første omgang, og i nesten aktivistisk tempo, kartlegge hvilke aktiviteter som allerede er i gang. Resultatet skal foreligge om en måneds tid. I neste runde skal man så se på hvordan alle aktivitetene kan samordnes.

Leder for Økobygg, Sverre Tiltnes, sa på pressekonferansen at det er i gang 12 forskjellige prosjekter under Økobygg som alle omfatter bygg og anleggsavfall.

– Uten en samlede plan, blir dette litt «arm og bein», spredte tiltak som man ikke får særlig utbytte av, sa han.

Resultater underveis

Oddekalv på sin side, mener prosjektet ganske snart vil ha resultater å vise til. Tanken er at det skal initiere tiltak etter hvert som man jobber seg framover. Det er ikke nok å få til en effektiv kildesortering på byggeplassene, man må sørge for at det er mulig å få avsetning for det som samles inn. Det er flere som har vært flinke til å kildesortere og samle inn sortert avfall, men det er til liten hjelp når alt bare blir liggende et annet sted, uten å komme til nytte!

Med erfaring fra rivning av hundrevis av kvadratmeter, er Oddekalv overbevist om at mye av det som kalles for avfall, kan omsettes for verdi. I dag er det store verdier som går feil vei, påpekte han.

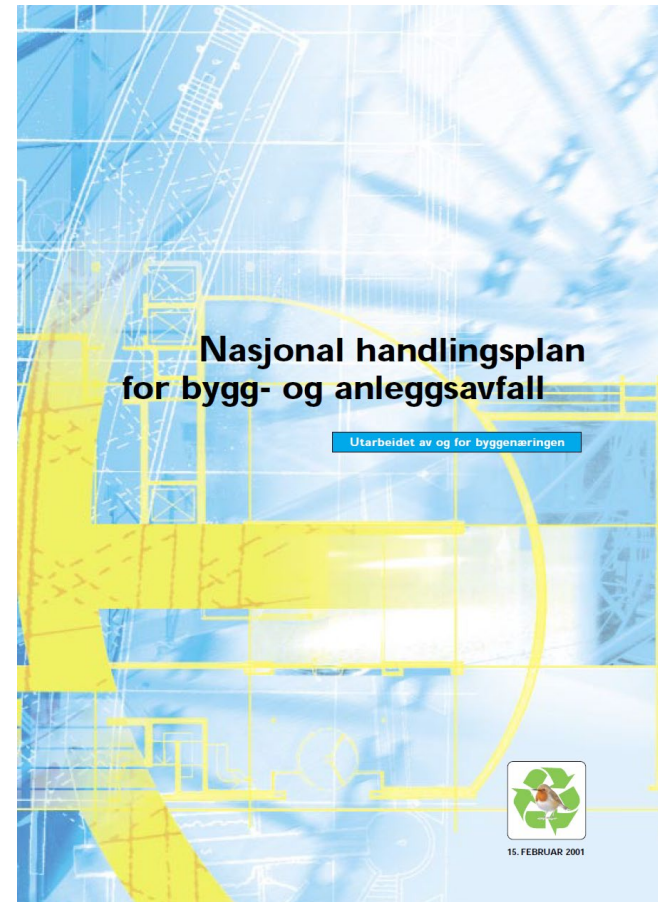
Mer ambisjøs

– Man må bestrøbe seg på å få til «lukkede loops» det vil si at produkter brukes, og så når det i sin tur tas ned/riivas skal det gå til produsenten for gjenbruk, sa Oddekalv.

“Alt var mye bedre under krigen.....”

- Fra 1998-2002 hadde vi Økobygg-programmet med totalbudsjett **160 millioner** kroner
- NHP fikk 1 mill (?), opprettet NHP-sekretariatet og satte i gang arbeidet med å lage Nasjonal handlingsplan. Over 70 deltakere fra bransjen deltok i dugnaden
- NHP ble lansert 2001, med BNL, TELFO, MEF, PGL som deltakere

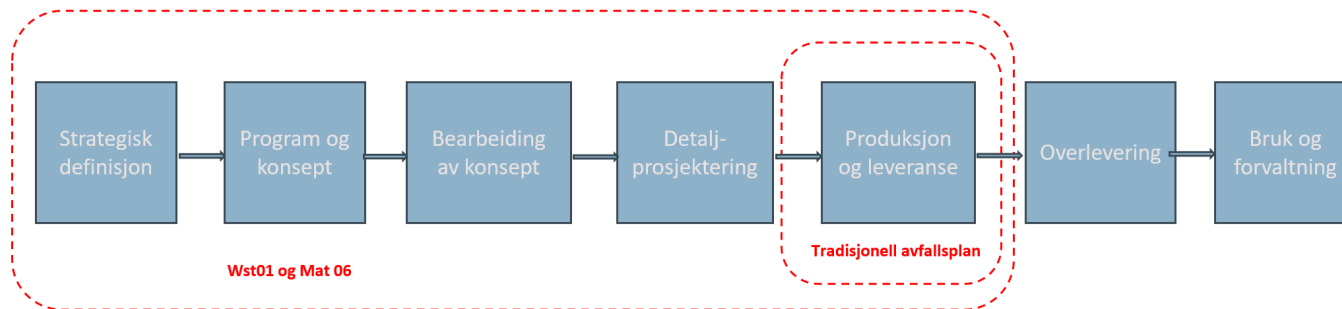

Holdningsendring – forskrift eller ikke???

- I 1999 ville ikke næringen ha forskrifter, men regjeringen ville
- Allerede i **2001** var dette snudd: Bransjen **ville** ha regler, regjeringen nøyte.
- Bransjen ville overføre avfallsregelverket til plan- og bygningsloven
- Først i 1 juli **2010** ble det innført landsomfattende regler i TEK
- Kravet om kommunal godkjenning av avfallsplan og miljøkartleggingsrapport ble fjernet.

Hvem har ansvar for byggavfallet?

- Tradisjonelt peker alle på entreprenøren
- Men det er ansvarlig søker som skal sende inn avfallsplanen
- De prosjekterendes er også ansvarlig for mye avfallsgenerering
- Dokumentasjonen som sendes inn er ikke god nok: Den er ofte ikke digital, det er ikke sammenheng mellom dokumentasjon og avfallplan, og den blir i liten grad kontrollert av kommunen, dårlig sporbarhet, og ofte manglende dokumentasjon av hvordan farlig avfall er håndtert
- Jeg mener at RIM bør få et større ansvar for å lage god dokumentasjon

Statistikk?

- Den viktigste måleparameteren for NHP-nettverket er **statistikk man kan stole på**
- SSB bruker en faktormetode for å beregne nybyggings- og riveavfall. Faktorene har ikke endret seg på nesten 10 år – dvs at hvis bransjen er blitt flinkere til å sortere mer, eller genererer mindre avfall pr kvm, synes ikke dette i statistikken. Det eneste som fører til endring, er antall kvm som bygges eller rives
- MEPEX/DiBK-prosjektet vil forhåpeligvis gi data en gang i fremtiden....

Hva jeg ønsker meg:

- Et nytt “**ØKOBYGG-program**”
- Hva fikk ikke myndighetene ut av den skarve millionen de ga til NHP i 1999?
- I 2005 arrangerte Byggemiljø en kursserie om BA-avfall. Et tilskudd på 250.000 utløste et totalbudsjett på over 2 millioner kroner
- Så lenge finansdepartementet **ikke** interesserer seg for sirkulær økonomi trengs det noen **gulrøtter** for at bransjen skal investere i tiltak
- De færreste er i stand til å skrive, og få innvilget midler fra forskningsrådet
- **Krav om at avfallsplan skal leveres digitalt**
- **En HUB for all informasjon om BA-avfall** og lure løsinger, som må driftes langsiktig

